

MECHANICKÉ PŘEVODY

**STROJE A ZAŘÍZENÍ – ČÁSTI A
MECHANISMY STROJŮ**

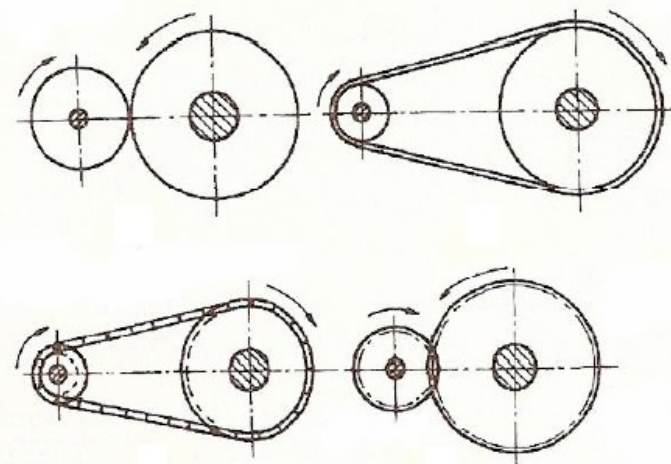
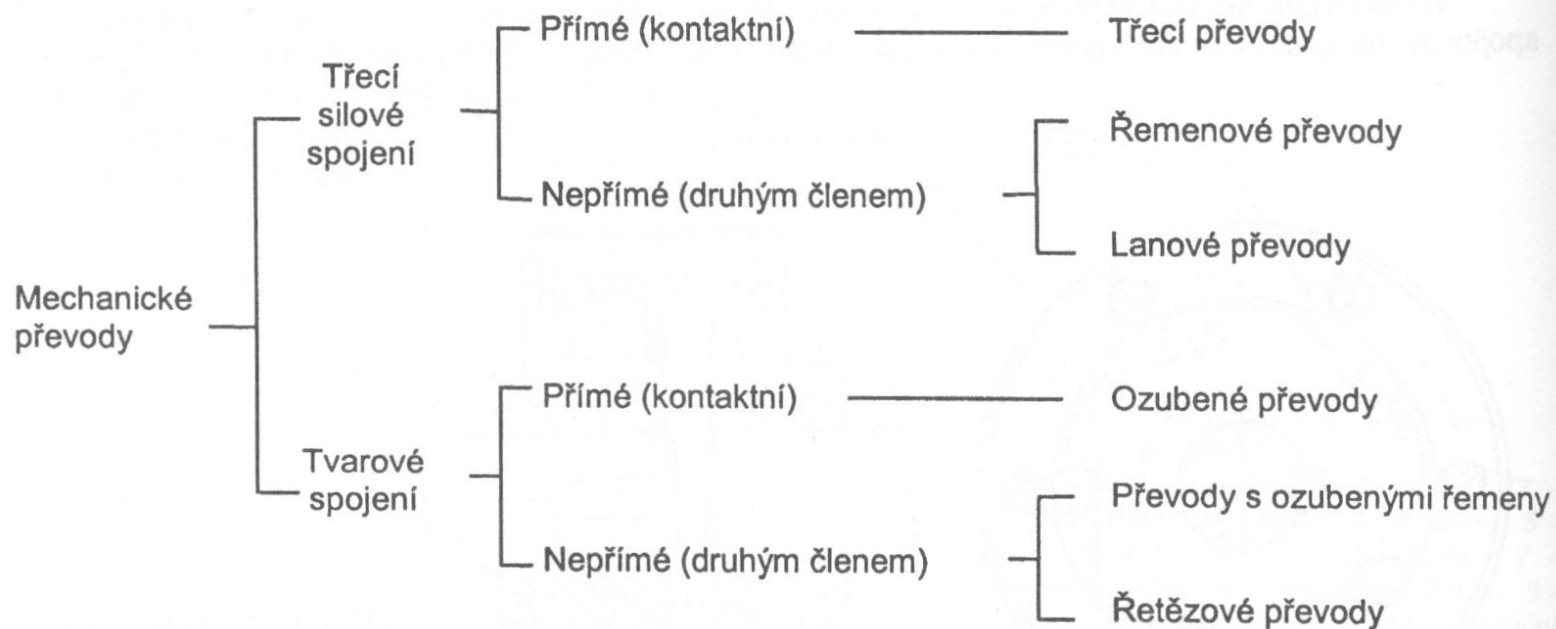
MECHANICKÉ PŘEVODY

Mechanické převody umožňují spojení hnacích a hnaných členů ve strojích, přičemž umožňují změnu rychlosti otáčení a kroutícího momentu u hnaného členu.

Převody lze rozdělit podle změny rychlosti otáčení u výstupního členu na :

- **Reduktory** dochází ke snížení otáček a ke zvýšení kroutícího momentu.
- **Multiplikátory** dochází ke zvýšení otáček a ke snížení kroutícího momentu.

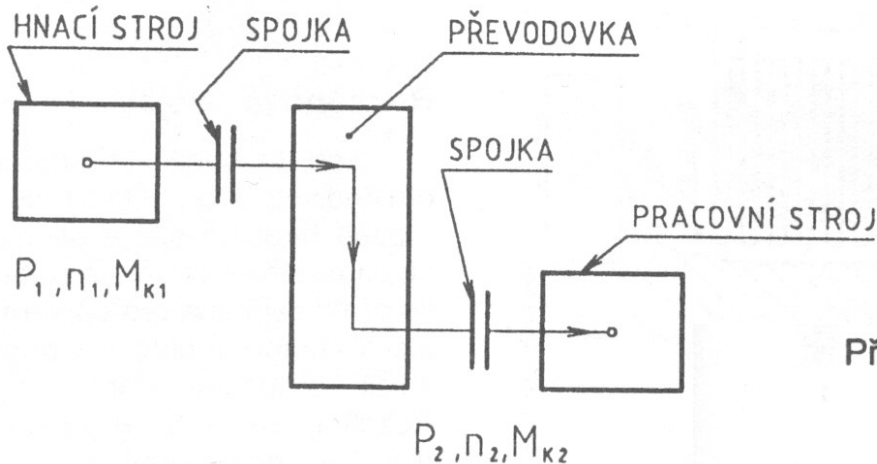
MECHANICKÉ PŘEVODY

MECHANICKÉ PŘEVODY

Účinnost převodu a převodový poměr.

$$\eta = \frac{P_2}{P_1}$$

$i < 1$

- převod do rychla

$i > 1$

- převod do pomala

Převodový poměr

$$i = \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{n_1}{n_2},$$

kde ω_1 (s⁻¹) je úhlová rychlost hnacího členu;
 ω_2 (s⁻¹) - úhlová rychlost hnaného členu;
 n_1 (min⁻¹) - frekvence otáček hnacího členu;
 n_2 (min⁻¹) - frekvence otáček hnaného členu.

MECHANICKÉ PŘEVODY

Převodové číslo (pro ozubené soukolí):

$$u = \frac{z_2}{z_1} = \frac{d_2}{d_1},$$

kde z_1 je počet zubů hnacího kola (menšího kola, tzv. pastorku);
 z_2 - počet zubů hnaného kola;
 d_1 - průměr roztečné kružnice pastorku;
 d_2 - průměr roztečné kružnice kola.

U ideálního převodu:

$$u = i = \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{n_1}{n_2} = \frac{z_2}{z_1} = \frac{M_{K2}}{M_{K1}}.$$

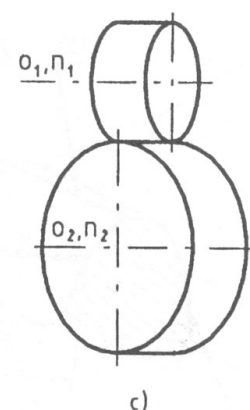
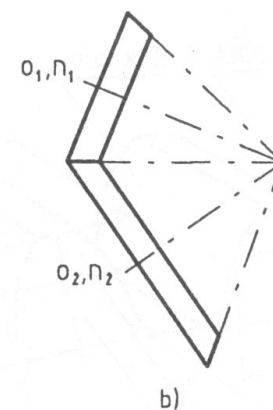
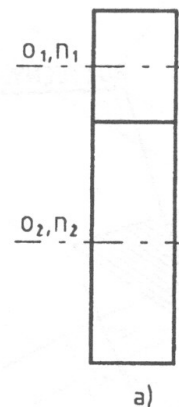
OZUBENÉ PŘEVODY

Ozubenými převody se přenáší otáčivý pohyb mezi hřídeli. Převod je tvořen ozubenými koly, jejichž tvar závisí na vzájemné poloze hřídelů.

- Hřídele rovnoběžné se spojují čelními ozubenými koly (a).

- Hřídele různoběžné se spojují kuželovými ozubenými koly (b).

- Hřídele mimoběžné se spojují šroubovými ozubenými koly

ČELNÍ SOUKOLÍ

Princip čelního soukolí je podobný jako, kdyby se po sobě odvalovaly dva válce. Menší ozubené kolo se nazývá **pastorek**, větší ozubené kolo – **kolo**.

Převodové číslo:

$$u = \frac{z_2}{z_1} = \frac{d_2}{d_1} = \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{n_1}{n_2} = i,$$

kde n_1, n_2 (sec⁻¹)

ω_1, ω_2 (sec⁻¹)

z_1, z_2

d_1, d_2 (mm)

$a = \frac{d_1 + d_2}{2}$ (mm) - osová vzdálenost hřídelů.

je frekvence otáčení hřídelů;

- úhlové rychlosti hřídelů;

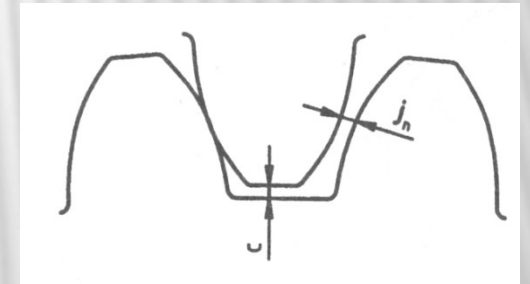
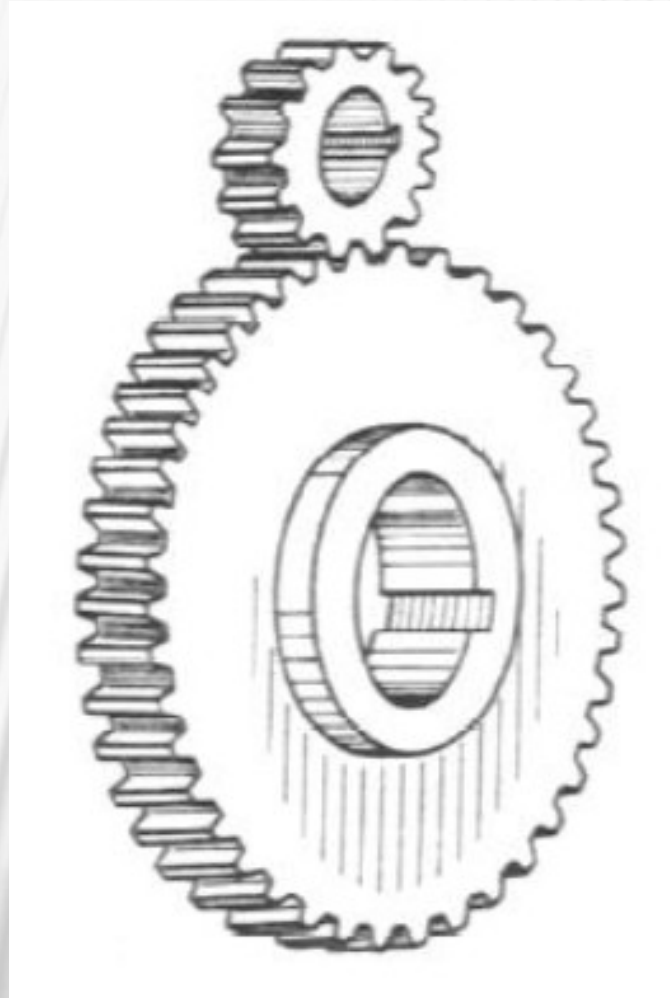
- počty zubů pastorku a kola;

- průměry roztečných kružnic;

ČELNÍ OZUBENÉ SOUKOLÍ

Pastorek

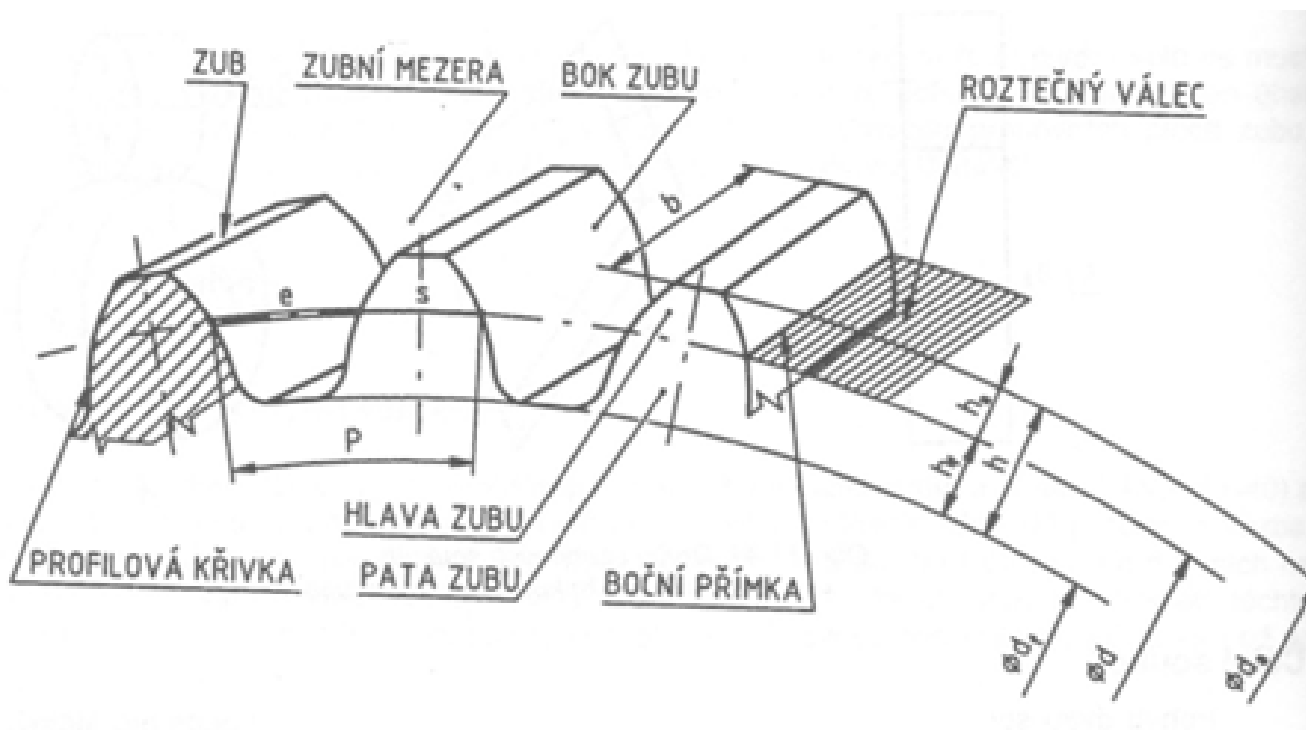
Ozub. Kolo

OZUBENÉ KOLO S PŘÍMÝMI ZUBY

Volí se evolventní profil zubů.

OZUBENÉ KOLO S PŘÍMÝMI ZUBY

Charakteristické rozměry ozubeného kola: modul (m), rozteč zubů (P), počet zubů (z).

Další rozměry:

výška hlavy zubu

$$h_a = m;$$

výška paty zubu

$$h_f = h_a + c = m + 0,25 m = 1,25 m;$$

výška zubu

$$h = h_a + h_f = m + 1,25 m = 2,25 m;$$

průměr roztečné kružnice

$$d = m \cdot z;$$

průměr hlavové kružnice

$$d_a = d + 2h_a = m \cdot z + 2 m = m (z + 2);$$

průměr patní kružnice

$$d_f = d - 2h_f = m \cdot z - 2 \cdot 1,25 m = m (z - 2,5);$$

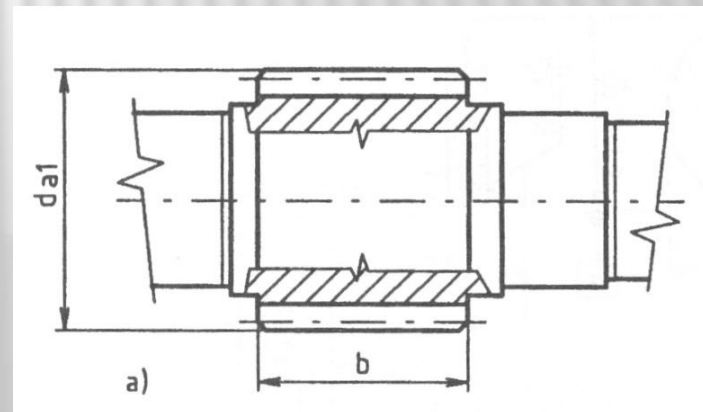
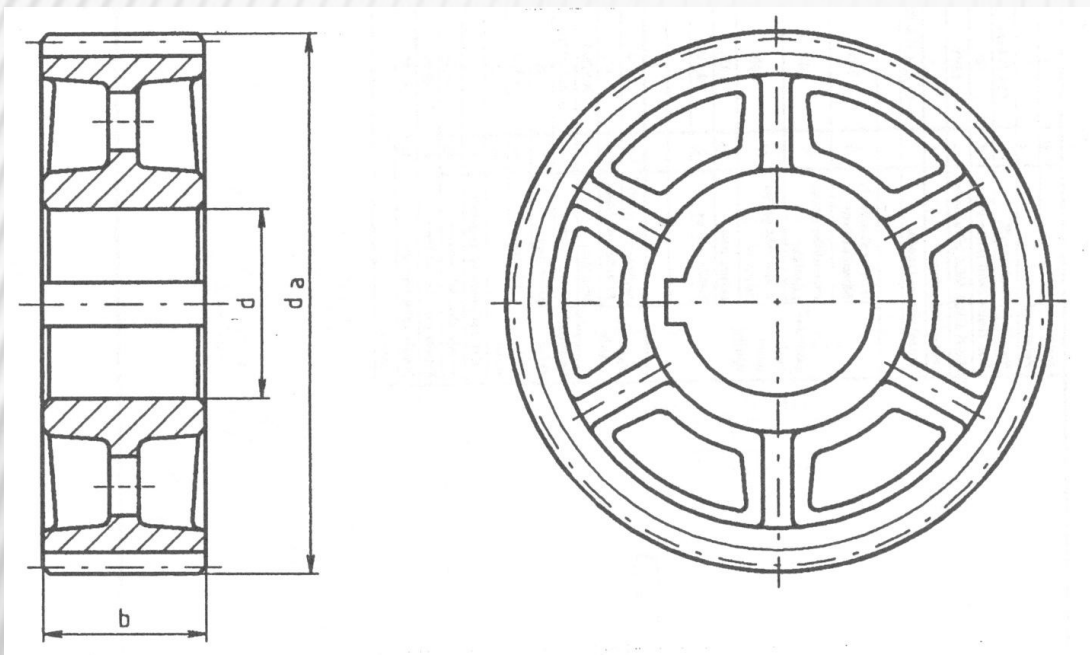
průměr základní kružnice

$$d_b = d \cdot \cos \alpha.$$

Modul ozubení – m (normalizován ČSN 01 4608)

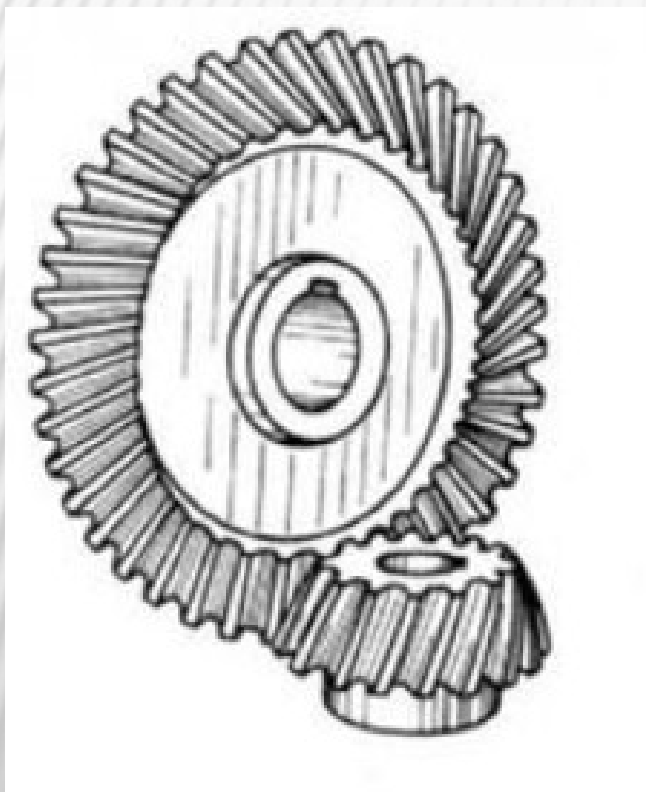
ZOBRAZOVÁNÍ OZUBENÝCH KOL

Zobrazování ozubených kol v řezech.

KUŽELOVÁ SOUKOLÍ

Slouží k přenášení rotačního pohybu mezi různoběžnými hřídeli

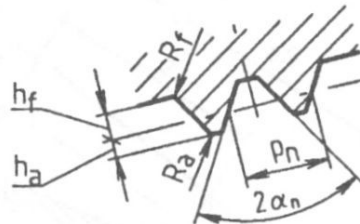
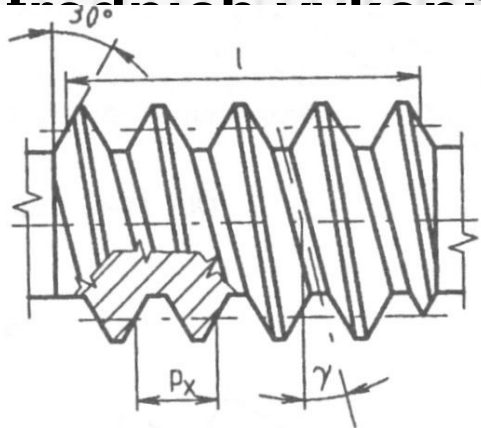
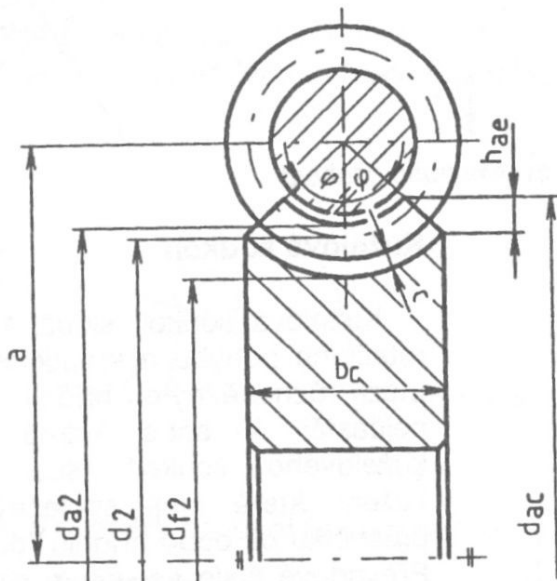

ŠROUBOVÁ A ŠNEKOVÁ SOUKOLÍ

Slouží k přenášení rotačního pohybu mezi mimoběžnými hřídeli.

Šnekové soukolí je tvořeno šnekem ($z=1-3$ i více) a spolu-zabírajícím kolem (šnekovým kolem).

Dříve používali... (části šnekového soukolí)

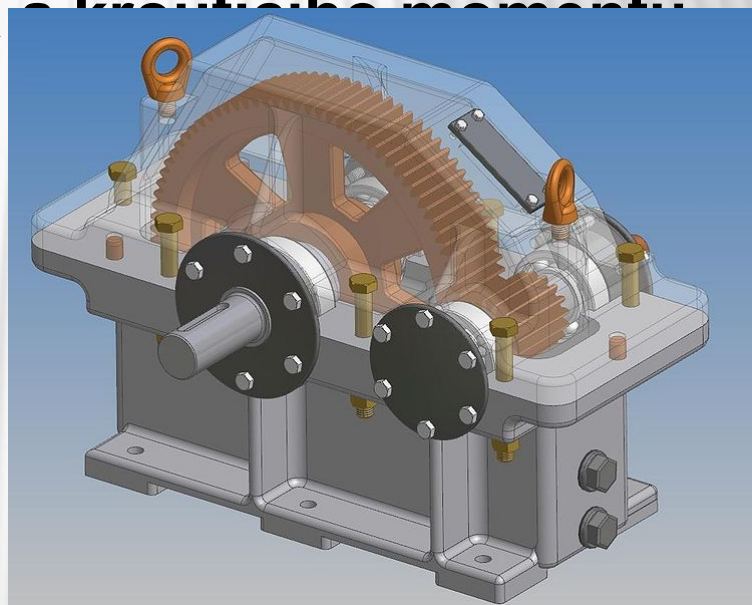

PŘEVODOVKY

Převodovka je technické zařízení využívající mechanického převodu (nejčastěji s zubeným soukolím) ke změně otáček a kroutícího momentu.

Převodovky mohou být:

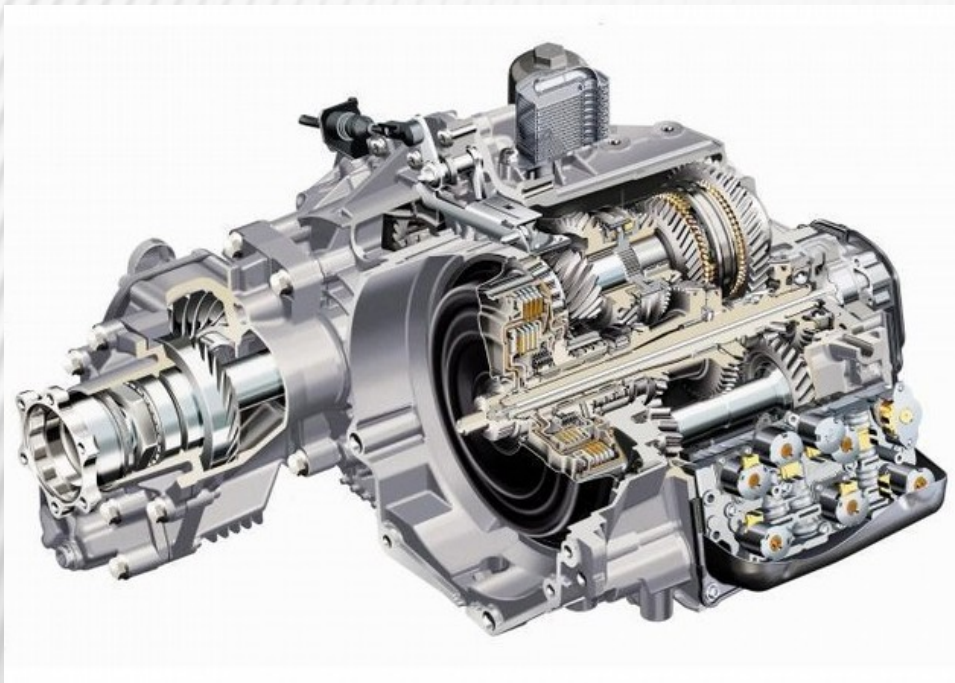
- jednostupňové
- vícestupňové.

Převodovka je tvořena vstupním a výstupním hřídelem, skříní (vana a víko) a ozubeným soukolím. Převodovky se využívají v automobilovém průmyslu, jsou důležitou součástí strojů.

PŘEVODOVKY

Automobilní (Volkswagen Golf R32)

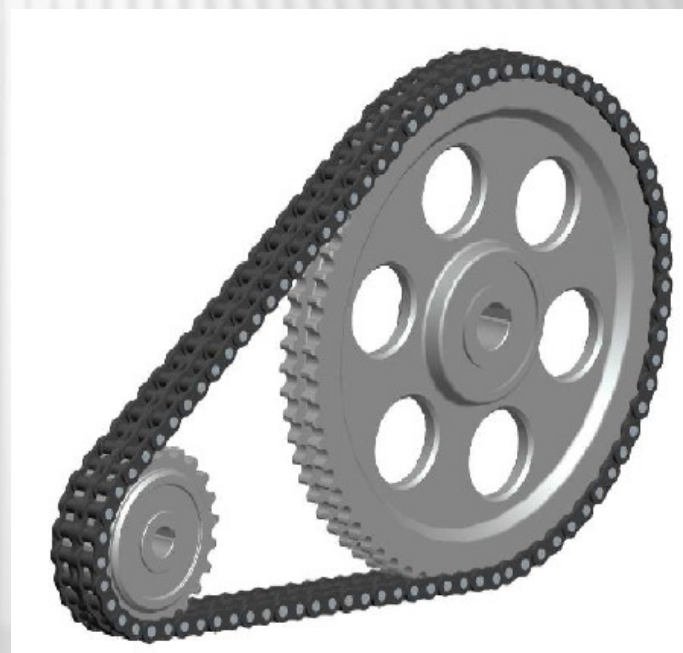
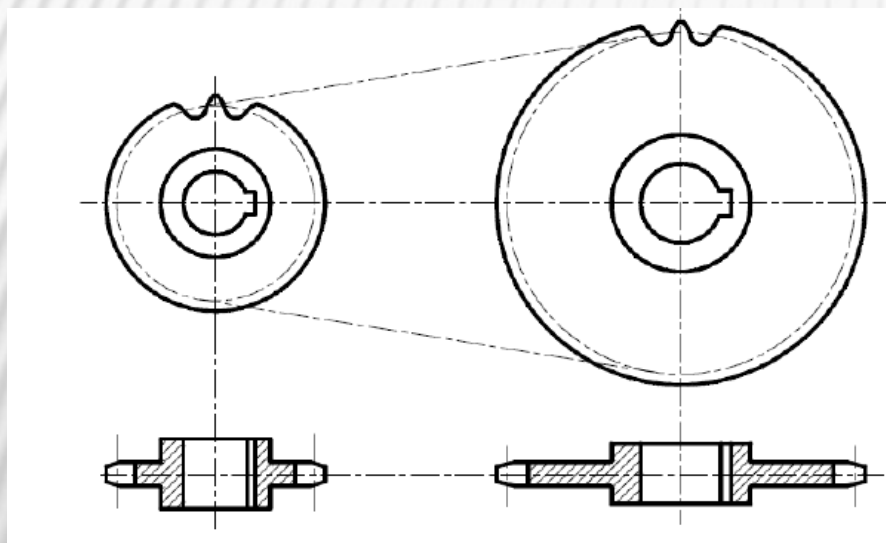
Strojní (šneková)

ŘETĚZOVÉ PŘEVODY

Krouťící moment se přenáší tvarovým stykem z hnacího na hnaný hřídel pomocí třetího členu – řetězu.

Požítí v převodech k přenosu středních a malých výkonů.

Nejčastěji se používají válečkové řetě

ŘETĚZOVÉ PŘEVODY

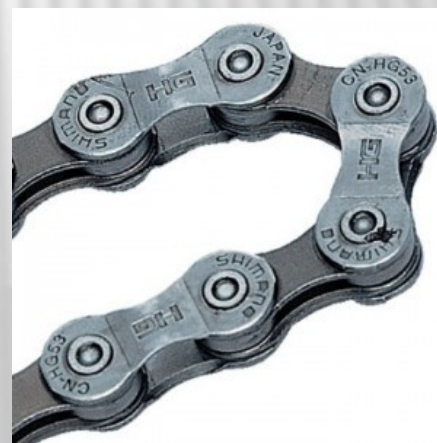
Výhody : mohou pracovat v prašném i vlhkém prostředí, mají dobrou účinnost a nižší cenu než převody ozub. koly.

Nevýhody: vhodné pro nižší obvodové rychlosti (do 12m/s).

P

ízdních kol, motocyklů

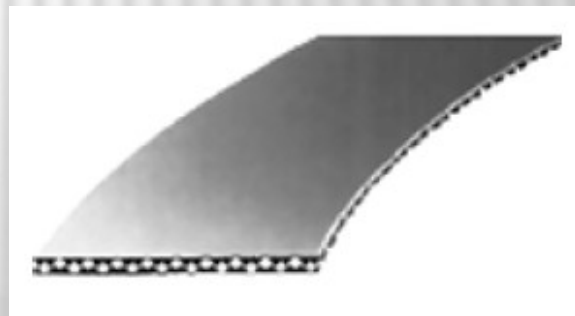
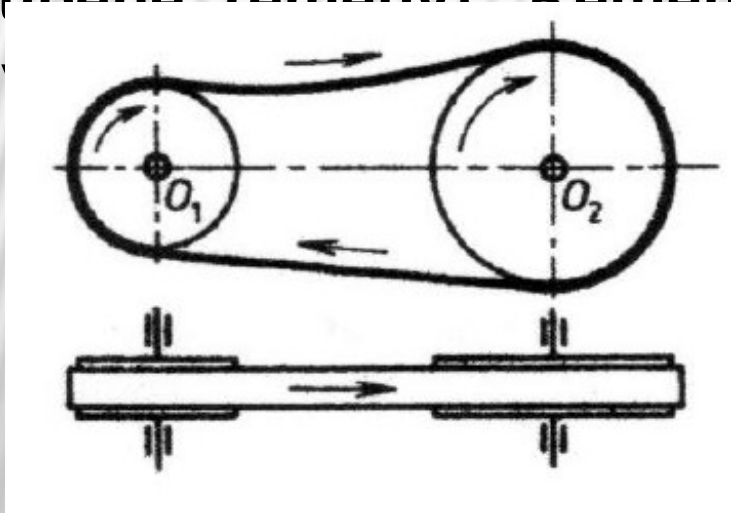

ŘEMENOVÉ PŘEVODY

Krouťící moment se přenáší ohebným členem (řemenem) z hnacího na hnaný hřídel. Ohebný člen je přepásán přes kola tzv. řemenice, které jsou upevněny na hřídelích.

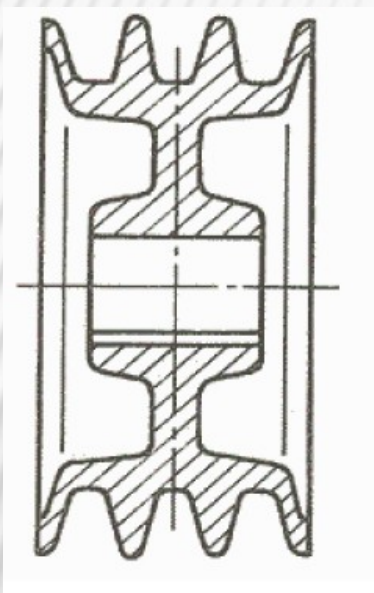
Požítí v převodech k přenosu středních a malých výkonů.

Používají se ploché nebo klínové řemeny (případně ozubené řemeny). Řemeny bývají pryžové vyztužené ko

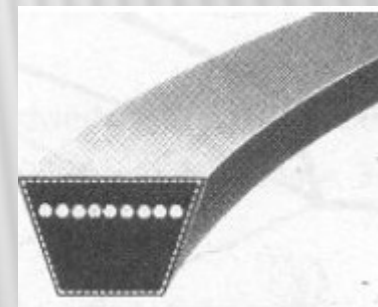
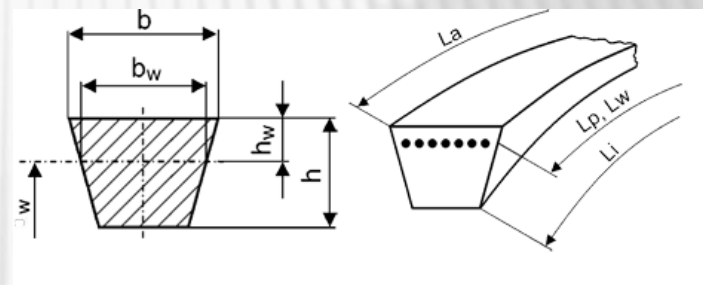

ŘEMENOVÉ PŘEVODY

Řemenice:

klínový řemen:

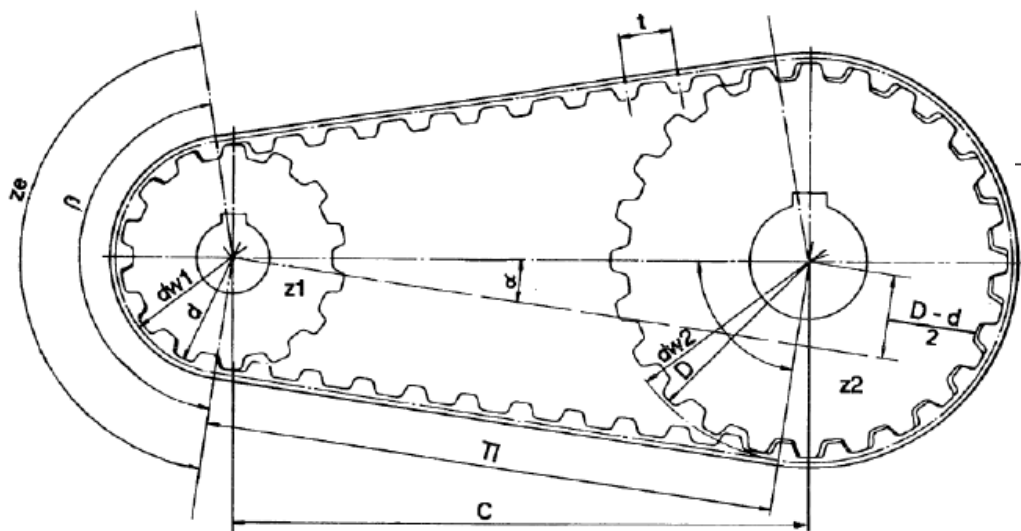
Výhody: tichý chod, obvodová rychlost až 50 m/s, tlumí kmity a rázy, ekonomický provoz.

Nevýhody: možnost prokluzu, nevhodné pro vyšší teploty a vlhkost, opotřebení řemenu a nízká tuhost převodu.

ŘEMENOVÉ PŘEVODY

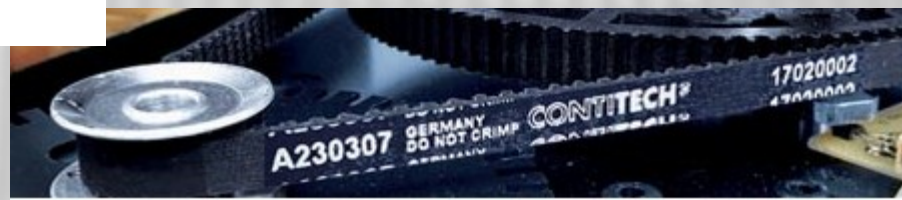
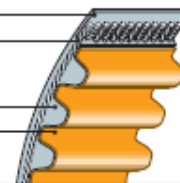
Použití řemenových převodů u strojů a v automobilním průmyslu.

Převody ozubenými řemeny odstraňují některé nevýhody

Polyuretanový hřbet
Aramidová tažná vlákna

Polyuretanové zuby
Speciálně upravená tkanina

ZÁVĚR

Literatura:

[1] Svoboda, P. a kol. *Základy konstruování*. VUT, 2008, 234 s.

[2] Hosnedl, S., Krátký, J. *Příručka strojního inženýra 1*, Computer press, 1999, 313 s.

[3] Kletečka, J., Fořt P. *Technické kreslení*, 2007, 2. vydání, 252 s.

<http://www.motorgear.cz/prevodovky>

<http://tema.novinky.cz/prevodovka-dsg>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jednostupnova_prevodovka.JPG

<http://www.347.vsb.cz/files/kal01/prirucka-retez.pdf>

<http://www.tyma.cz/produkty/remeny/ozubene/synchrochain/>